

LA BIBLIOTECA JOSEP M. DOMÈNECH DE MONOGRAFIES LOCALS DE CATALUNYA

Pere Puig i Ustrell

Josep M. Domènech i Fargas, nascut a Terrassa el 1925, començà de ben jove a sentir el dring de la cultura, de la geografia humana, de les coses de Catalunya, i especialment en l'aspecte tradicional, històric i popular. Les seves afeccions el portaren a participar, ja en la dècada dels anys 40, en els primers moviments ciutadans d'activitat catalana de la postguerra, en un ambient de clandestinitat i de camuflatge cultural, en les juntes del Grup Sardanista, de la Institució Ambrosiana, i molt especialment de la Comissió Abat Oliba.

Col·laborà amb Marian Galí, Salvador Cardús i Josep Rigol en les accions destinades a aconseguir l'adquisició de l'antic castell cartoixa de Vallparadís per part de l'Ajuntament de Terrassa, i la seva reconstrucció i conversió en el Museu Municipal d'Art. Participà també, el 1950, en l'organització dels actes del XV Centenari del bisbat d'Ègara. Des del 1965 és membre de la Junta Municipal de Museus de Terrassa, de la qual fou secretari i des d'on contribuï a les gestions de la compra i habilitació de la Casa-Museu Alegre de Sagrera i a la constitució del seu fons museístic.

Des del 1971 forma part de la Comissió Permanent de les Assemblees Intercomarcals d'Estudiosos, i l'any següent ja aconseguí la celebració de l'Assemblea a Terrassa. Des de fa uns anys, és secretari i coordinador de les nombroses celebracions de les Assemblees Intercomarcals, de ple sentit d'investigació comarcalista, des de les quals s'ha promogut la fundació i vitalització de centres d'estudis que ara ja tenen una trajectòria ben reconeguda. El 1972 ingressà a la Fundació Bosch i Cardellach, de Sabadell, on ha presentat diverses ponències i comunicacions, i també és membre de diversos centres d'estudis de Catalunya. El 1982 fou nomenat patró de la Fundació Salvador Vives Casajuana, de Barcelona, de la qual és actualment vice-president, i ha coordinat la distribució de les importants publicacions d'aquesta institució a les biblioteques més rellevants de tot el món.

El seu treball de síntesi històrica divulgativa *Història breu de Terrassa*, destinat a públic juvenil, en versions catalana i castellana exhaurides fa anys, és el llibre publicat a Terrassa que ha tingut el tiratge editorial més gran (10.000 exemplars). Com a especialista en història local i cultura popular de Terrassa, té un arxiu d'informació amb més de deu mil entrades i unes cent deu mil fitxes de dades biogràfiques i toponímiques, que constitueixen el material base per a l'elaboració d'un *Diccionari terrassenc* exhaustiu, fruit de recerques constants a la premsa, la documentació i els arxius terrassencs, i de la col·laboració desinteressada d'altres persones.

La seva dedicació al món dels estudiosos i a la cultura autòctona s'ha desenvolupat paral·lelament a una activitat professional intensa en l'àmbit de la indústria tèxtil, havent tingut càrrecs de responsabilitat en diverses empreses del ram i simultàniament en el Gremi de Fabricants de Filats de Cotó i a la Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Girona. Ha manifestat sempre un interès actiu i un esperit de col·laboració amb les institucions patrimonials públiques i amb les entitats culturals del país, i hi ha demostrat una actitud oberta i respectuosa, sincera i incondicional. En reconeixement a la continuada tasca cultural, l'any 1986 li fou atorgat el títol honorífic de *Terrassenc de l'any*.

Un dels productes més valuosos de la seva inquietud i afeció pels estudis és la rica biblioteca de monografies locals de Catalunya, que posseeix uns dotze mil volums del tema, i que és considerada, des de fa uns anys, la més completa que existeix a Catalunya en la seva especialitat. L'origen d'aquest fons bibliogràfic es remunta a la seva adolescència, en què aprofitava les sortides excursionistes per aconseguir monografies d'interès local. Atenent les oportunitats d'adquisició de novetats i de publicacions antigues, remenant catàlegs, recorrent llibreries, acceptant llegats bibliogràfics, completant col·leccions antigues o exhaurides, Josep M. Domènech no ha deixat d'incrementar i posar al dia la seva biblioteca, en la qual exerceix la seva condició de bibliòfil expert i consumat amb la restauració i enquadrernació de centenars de volums i amb una cura extraordinària en la bona conservació de totes i cada una de les peces que integren el conjunt. L'important fons bibliogràfic va estar guardat al seu domicili del carrer de la Indústria de Terrassa, en unes cases que foren enderrocades el 1977, i des del 1980 es conserva en un pis habilitat exclusivament com a biblioteca i estudi, i en part al seu domicili actual.

La rica col·lecció de monografies locals està organitzada per comarques, amb dos apartats més dedicats a Andorra i a Catalunya Nord, i dins de cada comarca per municipis, en ordre alfabètic, amb apartats que contenen obres dedicades a tota una circumscripció provincial o episcopal en els municipis que en són capital o seu, respectivament. Cal destacar que de les monografies locals publicades fins al 1965, el fons n'aplega ben bé el 90 per cent; moltes d'elles avui són d'una gran raresa. Completen la col·lecció les principals enciclopèdies i obres de referència, un gran nombre de revistes, de col·leccions de butlletins d'acadèmies, de centres excursionistes i d'altres institucions culturals de tots els temps, obres d'historiadors clàssics i moderns, estudis històrics especials, publicacions documentals, cartografia, sempre a l'entorn de la història, els costums, les tradicions, els personatges i la realitat quotidiana de les comarques, ciutats i pobles de Catalunya.

Cal destacar tresors bibliogràfics difícils de trobar, com les obres de Gaietà Barraquer, *Los religiosos en Cataluña* i *Las casas de religiosos de Cataluña*, els 26 volums de l'obra de Francesc Montsalvatge i Fossas, tots els volums del *Viage literario a las iglesias de España* de Jaime Villanueva, les *Notes històriques del bisbat de Barcelona* de Josep Mas, la *Sigil·lografia catalana* de Ferran de Sagarra, els *Monumenta Cataloniae*, els volums sobre Catalunya de l'*España Sagrada*, la *Història de Catalunya* d'Antoni de Bofarull, el *Llibre d'or del rosari a Catalunya*, valuosa edició de 1925, l'obra *Barcelona antigua y moderna* d'Avel·lí Pi i Arimon, edició de 1854, el mapa de Catalunya de Josep Aparici, edició de 1769, les guies excursionistes d'Artur Osona i de Cèsar August Torras, els monogràfics de *L'Abella d'Or*, l'*Àlbum Meravella*, la col·lecció dels *Estudis Universitaris Catalans*.

Entre els clàssics d'historiografia catalana, la biblioteca conserva les edicions del *Manual de novells ardots*, les *Rúbriques* de Bruniquer, *Crònica universal del Principado de Cataluña* de Jeroni Pujades, la *Crònica* de Miquel Parets, el *Fin de la Nació Catalana*, de Salvador Sanpere i Miquel, els *Orígenes Històrics de Cataluña* de Josep

Vista parcial d'una de les sales de la biblioteca J.M. Domènech. (Foto Francino)

Balari i Juvany, el volum de *Cataluña* de Francesc Pi i Margall, el *Jardín de María* de Narcís Camós, les actes dels Congressos d'Història de la Corona d'Aragó, i d'altres.

Trobem reunides en aquesta biblioteca pràcticament totes les publicacions del Centre Excursionista de Catalunya i de les dues entitats que el van precedir i de totes les seves seccions, amb les reedicions aparegudes, les col·leccions de butlletins i monografies de l'Ateneu Enciclopèdic Popular de Barcelona, de la Unió Excursionista de Catalunya, de la Fundació Bosch i Cardellach de Sabadell, del Centre de Lectura de Reus, i de molts centres excursionistes, com els de la Comarca de Bages, de Vic, de Sabadell, de Terrassa. No cal dir que les publicacions locals terrassenques, tot i que se n'ha cedit a biblioteques públiques de la ciutat, constitueixen la part més nodrida del conjunt. Cal destacar la col·lecció de *Goigs terrassencs* editats des de 1939 fins ara, molts d'ells en la doble edició de paper normal i paper de fil.

Hem d'esmentar també, entre d'altres, les tesis doctorals d'autors catalans editades pel Consell Superior d'Investigacions Científiques, les col·leccions completes dels Jocs Florals de Barcelona, els anuaris i les grans edicions de l'Institut d'Estudis Catalans, el butlletí i les memòries de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona, els *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, els *Documents inèdits de l'Arxiu de la Corona d'Aragó*, els *Miscellanea Barchinonensia*, les publicacions de la Fundació Salvador Vives Casajuana, la *Revista de Girona*, la revista *Sant Jordi*.

Tot plegat ha estat una obra personal de tota la vida, a base de força privacions. Fa uns anys que s'ha anat fent la catalogació dels diversos fons en fitxes, i actualment s'està treballant en el buidat de les miscel·lànies. Tots els llibres i opuscles que es van rebent ja es fitxen en el moment de l'ingrés. Ara, el catàleg s'introdueix en suport informàtic mitjançant el programa CDS/ISIS (versió Microisis) de la UNESCO, facilitat pel Centre d'Informació i Documentació Científica del Consell Superior d'Investigacions Científiques, amb accés per autor, títols, temes i matèries. També disposa de l'ISBN informatitzat en compact disc CD-Rom.

La biblioteca és de caràcter privat i no té subvenció de cap mena. Independent de les adquisicions oneroses, actualment es nodreix en bona part dels donatius que li arriben (uns 500 volums anuals) de persones, centres d'estudis o institucions públiques i privades que coneixen i valoren l'interès del fons. No té cap caràcter lucratiu, i per la seva condició de privada no és accessible de forma general al públic. Quan hi ha un veritable interès d'investigació, com ha estat el cas de la redacció de la *Gran enciclopèdia catalana*, o la *Gran geografia comarcal de Catalunya*, per posar uns exemples, i també per a tesis doctorals o treballs similars, com la redacció d'altres monografies, sempre s'han donat i es donen totes les facilitats per a poder fer la consulta en el mateix lloc de la biblioteca, amb accés a tots els seus fons. Hi ha hagut col·laboracions destacables amb institucions acadèmiques, com el Departament d'Història Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona.